

קובץ

באר התורה

(קפט)

פרשת כי תצא

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

י"ל

ע"י מכון "יד יוסף"

לעילוי נשמת רבי יוסף מלכא בן עישה ע"ה

*

נשמח לקבל הערות והוספות ותגובות

ולהצטרפות לרשימת התפוצה

ניתן לשלוח ל:

as0583233587@gmail.com

פקס: 036770810

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

תוכן הענינים:

5.....	דיני אתרוג בשביעית.....
5.....	האם מותר להכנס לחצר של חבירו ששם אין עץ אתרוגים אבל אפשר להגיע משם ולקטוף משם אתרוגים.....
6.....	כמה אתרוגים מותר לקטוף.....
7.....	האם אפשר לקטוף כמה אתרוגים ולקחת את האתרוג הכי מהודר.....
7.....	האם יכול לקטוף עוד אתרוגים בשביל חבירו.....
8.....	לקטוף אתרוגים לאכילה.....
8.....	האם יש הידור מצוה לקחת אתרוג של שביעית.....
9.....	אתרוג של שביעית בלי פיטם, או אתרוג שאינו של שביעית עם פיטם.....
10.....	ללמוד דיני אתרוג על אתרוג של שביעית.....
12.....	אתרוג שמור ונעבד.....
12.....	אתרוג של שביעית בנוי סוכה.....
13.....	נשיכת פיטם של אתרוג למעוברת.....
14.....	הוצאת אתרוגי שביעית לחו"ל.....
15.....	משמוש אתרוג של שביעית בידיים.....
15.....	הצהבת אתרוגים בתפוחים של שביעית.....
17.....	מכתב לגליון וישמע משה פרשת שופטים - האם כספים שבביטוח לאומי וקופת גמל חייבים בפורזבול.....
20.....	קובץ תשובות בענינים שונים להרה"ג בנימין שלזניגר שליט"א.....
20.....	בדין קנס בגרות שבת.....
23.....	בדין נסיעה לאומן במצב של סכנה.....
24.....	הפעלת עסק של יהודי בשבת בשותפות עם גוי.....
26.....	השתתפות אבל שבע ברכות.....
31.....	תשלום תחבורה ציבורית ברפומות משרד התחבורה.....

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

דיני אתרוג בשביעית

האם מותר להכנס לחצר של חבירו ששם אין עץ אתרוגים אבל אפשר להגיע משם ולקטוף משם אתרוגים

שאלה: יש לשכן שלי [ראובן] עץ נושא פירות, ורוב ככל הענפים עם הפירות נוטים לרשותי, האם מחוייב אני [שמעון] לתת רשות לבני רה"ר להכנס לחצר שלי כדי לקיים את מצות ההפקר, או שהמצוה חלה רק על בעל העץ, ואין לי חיוב לפתוח את שערי רשותי, ואם ירצו יקחו הפירות בדרכא אחרינא [שכמובן אינה נורמלית].

תשובה: אינו חייב לתת להם להכנס, אבל מ"מ מצוה איכא לתת להם להכנס.

מקור: איתא בגמ' בנדרים דף מב ע"ב ובשביעית אין יורד לתוך שדהן וכו', מאי שנא דאוכל מן הנוטות דפירי דהפיקרא אינון ארעא נמי אפקרה אמר עולא בעומדין אילנות על הגבולים, ובתוס' ובר"ן שם מבואר דהתורה הפקירה את השדה, וכתב בדרך אמונה בפ"ז הלכה יח בביאור הלכה בד"ה ועד, שמוכח מדברי הר"ן לשדעתו למרות שנקל יותר לקטוף את הפירות מתוך ההשדה מ"מ לא הפיקרה התורה את השדה כי אם בשיעור המוכרח ללקט.

ואף שקוטף אתרוגים בשדה הפקר יש אומרים שצריך לבקש רשות, הנה בחשוקי חמד עמ"ס קידושין דף כ' ע"א מסופר על הקה"י שהידר לבקש רשות מהגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל כאשר בא לקטוף מעצי האתרוגים שבחצירו באמרו הפירות הפקר אבל העולם אינו הפקר, אתה צריך להפקיר את השדה, ואני צריך לבקש רשות מהנימוס ודרך ארץ יעו"ש, וכן כתב בספר מסורת הארתוג עמ' שלא, ואף י"א שהוא מעיקר הדין, כן הו"ד הגאון רבי בנימין יהושע זילבר זצ"ל בקונ' ארבעה מינים הל' שביעית עמ' קעג יעו"ש, וכן הו"ד הגר"מ גרוס שליט"א בשיעורי שביעית עמ' קכט שלכתחילה צריך לבקש רשות כדי שלא יתרגל להכנס לשדה חבירו שלא ברשות גם בשאר השנים יעו"ש. ומ"מ נראה דסו"ס אינו חייב, וכן כתב הגרנ"ק בחוט שני עניני חו"מ סוף סימן כו.

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

ולמעשה בעיקר השאלה הנ"ל שנשאל מו"ר הגרע"פ שליט"א ע"י ידידי הגר"י אוהב ציון שליט"א, ולמעשה כתב בהנ"ל, ושם כתב שס"ל להגר"ד קקו שליט"א שאין שמעון חייב לפתוח את דלתי חצירו בכדי לאפשר להם להשתמש בפירות ההפקר הבאים משדה ראובן, אבל כתב שם שמתו בשם מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל והגראי"ל שטיינמן זצוק"ל שפסקו שגם בכה"ג מחוייב שמעון לפתוח את שערי חצירו לרבים.

וכתב שם שמ"מ שאף שאין חיוב לשכן לפתוח את הדלת, מ"מ מצוה רבה תהיה לו כעין השבת אבידה לקטוף את הפירות ולהניחם ברה"ר לכל דורש.

כמה אתרוגים מותר לקטוף

שאלה: כמה אתרוגים מותר לקטוף משדה של שביעית.

תשובה: מותר לקטוף שני אתרוגים.

מקור: כתב ברמב"ם בהל' שמיטה ויובל פרק ד' הלכה א'

ובאורחות רבינו מהדו"ח ח"ד עמ' רסב ורסה הובא בשם הק"י שהקוטפים עשרה או עשרים אתרוגים, והוסיף שמאידך בעל השדה אינו רשאי להגביל את כמות הקטיף ואם מעכב על הציבור לקטוף רק אתרוג אחד לכל אחד יתכן דהו"ל בכלל איסור שמור

ומ"מ כמה מותר, לכאורה יש לדון שיהיה מותר לקטוף הרבה אתרוגים, כיון שהרי אח"כ יכול לעשות מהם ריבה, וממילא הרי הם ראויים לאכילה, וראה בחוט שני שכתב שלפני סוכות לא נכון לקחת לאכילה אתרוגים כשרים למצוה כי אם אתרוגים פסולים וזכר לדבר ממה שאמרו בגמ' ביבמות דף יא ע"ב לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם,

ודעת מרן הגריש"א והו"ד בספר משנת הגרי"ש שביעית ח"ב פרק י' אות ג', שאפשר לקטוף רק שני אתרוגים, וכן דעת הגרנ"ק והו"ד בחוט שני קונ' אוצר בי"ד פרק עח סמ"ד, וכן כתב בשו"ת משנת יוסף חלק יב סימן כא אות ג', וכן כתב הגר"מ גרוס בשדה מרדכי פרק לו ס"ו שמותר לקטוף שני אתרוגים עבור כל אחד מבני ביתו אפילו קטנים,

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

ודעת מרן הגר"ק והו"ד בספר שיח השמיטה פ"ט ה"ז שמותר לקטוף רק אתרוג אחד, אבל למעשה מורה מו"ר הגר"ע פריד שליט"א שמותר לקטוף שני אתרוגים.

האם אפשר לקטוף כמה אתרוגים ולקחת את האתרוג הכי מהודר

שאלה: מי שמסתפק בכשרות האתרוג, כיון שקשה לראות על האתרוג שהוא כשר או לא, האם יכול לקטוף הרבה אתרוגים ולבחור מהם אתרוג כשר.

תשובה: אם מסתפק בכשרות האתרוג יכול לקטוף אף יותר משני אתרוגים, ויכול לבחור שני אתרוגים טובים, ויקח אותם.

ומ"מ הו"ד הגריש"א שם שאם מסתפק בכשרות האתרוגים יכול לקטוף יותר, ובספר משמחי לב פ"ד הערה פט כתב להעיר שהרי במציאות כמעט ולא ניתן לבדוק את כשרות האתרוג בפרדס לפני ניקוי ועיון היטב ובדיקה מיושבת במקום מאור ומוצל ודאי שלא בעודו על העץ וגם בודדים הם האתרוגים שהם כשרים ללא פיקפוק ובפרט בשנת השמיטה,

ומ"מ שמעתי שנשאל מו"ר הגר"ע פריד שליט"א האם מותר כדי לבחור אתרוג מהודר לקטוף כמה אתרוגים, ואח"כ לקחת רק שנים מהם, ואמר למעשה שאפשר לקטוף, ולברור אתרוג הטוב לו, אבל יכול לקחת רק שנים אתרוגים ולא יותר.

האם יכול לקטוף עוד אתרוגים בשביל חברו

שאלה: האם אחד שהולך לשדה וקוטף אתרוגים יכול לקטוף גם בשביל חברו או משפחתו שבקשו ממנו.

תשובה: יכול לקטוף לכל אחד שביקש ממנו שני אתרוגים.

מקור: יש לדון אם אפשר לקטוף אתרוגים בשביל חברו, והגר"מ גרוס שליט"א בקובץ פסקים ותשובות עמ' קעו, צריך ליזהר בקטיפתם שלא יעבור על האיסור לקצור ולבצור כדרך הקוצרים דהיינו כדרך בעה"ב אלא יקטוף בשינוי כגון בכלי שאינו מיוחד ולא יקצוץ במספריים המיוחדים לזה אלא בסכין וגם צריך שלא יקטוף לעצמו יותר משיעור ג' סעודות לכל א' מבני ביתו ואם קצר כדרך הקוצרים או יותר מהשיעור לא נאסר כמובא

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

בספר שנת השבע י"א א' בשם החזו"א עכ"ד, ובספר שערי שמיטה עמ' קיד כתב שמותר לקטוף רק אתרוג אחד לנפש ואם הוא רגיל בשאר השנים לקנות אתרוגים גם לילדים שלו מותר כעת לקטוף גם עבורם, יעו"ש, אבל למעשה י"ל שיכול לקטוף אך עבור חבירו אם עשה אותו שליח, שהרי הוא כאוצר ב"ד, וכן ראיתי שהורה לדינא מו"ר הגר"ע פריד שליט"א

לקטוף אתרוגים לאכילה

שאלה: האם מותר לקטוף אתרוגים פסולים לצורך אכילה.

תשובה: מותר.

מקור: כן נראה דכיון דהם פסולים, הרי אין גורם לאחרים שלא יהיה להם אתרוגים, וכן הו"ד הגרנ"ק שם שאתרוגים פסולים מותר לקחת, ומ"מ יש מתירים לקחת אף לאכילה כפי צורכו, כן כתב הגר"י טשזנר שליט"א בספר שערי השמיטה שער ז' פ"ב.

האם יש הידור מצוה לקחת אתרוג של שביעית

שאלה: האם יש הידור מצוה לקחת אתרוג של שביעית.

תשובה: יש הידור לקחת אתרוג של שביעית.

מקור: כן כתב הרידב"ז, והטעם דכיון דאיתעביד בו מצוה חדא של שמירת דיני שמיטה ליתעביד ביה מצוה אחריתי, כן כתב הרידב"ז על פאת השולחן פ"ה ס"ח יעו"ש, וכן כתב שם לגבי יין של שביעית שיש עדיפות לקחתו לד' כוסות יעו"ש, וכן הובא בספר דגל ירושלים דיני שביעית, וכן כתב להביא לדינא בספר גיבורי כח פרק יד עמ' 327 שכתב אמנם יש אומרים שראוי להדר אחר אתרוג של שביעית למצות ארבעת המינים דמיגו דאיתעביד בו מצוה חדא ליתעביד בו מצוה אחריתי יעו"ש, ושכן כתב בהר המור שביעית עמ' צט בשם הגאון האדר"ת שיש הידור בזה יעו"ש, וכן הו"ד בספר נטעי גבריאל ארבעת המינים פרק סב ס"ז, וכן כתב להאריך בזה גהר"צ כהן זצ"ל בספר פירות שיבעית פרק כב סכ"ה יעו"ש, וכן כתב הגאון רבי בנימין זילבר זצ"ל בספר הלכות שביעית קונ' ד' מינים ג' א', שכתב בשם הרדב"ז שיש להעדיף אתרוג הקדוש בקדושת שביעית

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

משני טעמים א' כיון דאתעביד בה מצוה חדא אתעביד בה מצוה אחריתי
ב' משום ישוב אר"י.

והנה מקור האי דינא במה שאמרו חז"ל איתא בגמ' בברכות דף לט ע"ב
רב אמר ורב אסי כי הוה מרתמי להו ריפתא דערבוא מברכינ עליה המוציא
לחם מן הארץ אמרי הואיל ואתעביד ביה מצוה חדא נעביד בה מצוה
אחריתי ע"כ, וכע"ז איתא בגמ' בשבת דף ק"ז ע"ב רבי אמר ורבי אסי כי
מיקלע להו ריפתא דעירובא שרו עילויה אמרי הואיל ואיתעביד בה חדא
מצוה ליתעביד בה מצוה אחרינא עכ"ד, וכן ראיתי שפסק הגר"א דינר
שליט"א בקונ' מים חיים דיני שביעית.

ואולם הגאון רבי יצחק ירוחם דיסקין זצ"ל בהל' שביעית להגרימ"ט פ"ו
הערה יג כתב שעדיף לקחת אתרוג של חו"ל וטעמו שהרי נאמר בגמ'
בסוכה דף לה ע"ב שלכן אסור לכתחילה ליטול אתרוג של תרומה טהורה
מפני שמפסידה ופירש"י שמפסיד קליפתה החיצונה שנמאסת במשמוש
הידים ואסור להפסיד תרומה וא"כ גם אתרוג של שביעית אסור להפסיד,
יעו"ש, אבל ראה לקמן מה שהארכנו בזה שאין חשש, וכן כתב בספר
תורת הארץ פ"ח אות לט יעו"ש, וכן כתב הגר"י זילברשטיין שליט"א
בקובץ ווי העמודים וחשוקיהם חלק כב סימן יב שלמעשה לכו"ע עדיף
לקחת אתרוג של שביעית שהרי בזמן זהה שהאתרוגים של בני אשכנז
קליפותיהם מרים מאד ואין אוכלים אותם א"כ אין בהם קדושת שביעית
ואין חשש יפסדו במשמוש הידים. יעו"ש, וכן כתב בשו"ת משנת יוסף
חלק יג סימן שב אות ה' שנשאל בהנ"ל, וכתב שאם אין באתרוג חשש
שמור ונעבד יש בה ענין להדר לקחתו דהואיל ואיתעביד ביה מצוה חדא
של מצות שמירת דיני שביעית ליעבד ביה מצוה אחריתי, יעו"ש.

אתרוג של שביעית בלי פיטם, או אתרוג שאינו של שביעית עם פיטם

שאלה: אדם שיש לו אפשרות לקחת אתרוג של שביעית בלי פיטם או
אתרוג שאינו של שביעית עם פיטם, מה עדיף.

תשובה: עדיף לקחת אתרוג עם פיטם, ומ"מ יכול אח"כ גם לקחת אתרוג
של שביעית.

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

מקור: נראה שכיון שכל הדין לקחת אתרוג של שביעית אינו אלא עניין דהואיל ואיתעביד ביה מצוה חדא, וכיון שכך אינו עדיף על המעלה לקחת אתרוג עם פיטם, כיון שי"א שלכתחילה יש לקחת אתרוג עם פיטם, כמבואר בשו"ע סימן תרמ"ח ס"ו, ובפוסקים שם, ואף שי"א שהיום באתרוגים שלנו אין פיטם, וכמ"ש הרמ"א מ"מ אין להקפיד ע"כ, מ"מ הרי אתרוג עם פיטם יש בו יותר הדר, וכמ"ש בביכורי יעקב שם סקכ"ה, והארכתי בכ"ז בשערי יוסף בהל' אתרוג שיו"ל בקרוב.

וכן מבואר בדברי מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א בחשוקי חמד עמ"ס ב"ק דף ט' ע"ב, שכתב לדון באחד שיש לו ב' אתרוגים אחד מהודר ויפה מחו"ל ואחד אתרוג פחות מהודר מאר"י והסיק שיקח את היותר מהודר, אבל עכ"פ מוכח דהיכא שהאתרוג הוא מאר"י יש בו מעליותא כנ"ל, ועוד בכל גדרי הדין הואיל וכו' ראה מה שהאריך בזה הגאון רבי יו"ט זינגר שליט"א בספר מעדני יו"ט ח"ג סימן טו, ובקובץ מה טובו אוהליך יעקב חלק טז במאמרו של הגאון רבי יהודה שטזנר שליט"א.

ללמוד דיני אתרוג על אתרוג של שביעית

שאלה: האם מותר ללמוד דיני אתרוג על אתרוג של שביעית, וכן אם מותר לקטוף אתרוגים של שביעית לצורך זה שהרי אפשר אח"כ לאוכלם.

תשובה: מותר ללמוד דיני אתרוג על אתרוג שביעית, אף שיכול להיות שיפסד האתרוג כיון שסו"ס אפשר לאוכלו, אבל אין לחותכו לשנים.

מקור: הנה עתה אמר לי מו"ר הגר"ע פריד שליט"א שיש להסתפק האם מותר להשתמש באתרוגים של שביעית ללמוד עליהם דיני אתרוג, כיון שאח"כ אפשר לאוכלם, או דלמא שיש להחמיר ולא להשתמש בהם שימוש אחר, ויש לעיין עוד בזה.

וידידי הגאון רבי אלחנן פרינץ שליט"א במח"ס שו"ת אבני דרך י"ז חלקים, כתב לי בזה"ל: לידידי היקר, האברך החשוב, מזכה הרבים הרב יוסף אביטבול שליט"א שלומך ישגא לעולם, בהמשך לשאלתך, הנני מבאר בקצרה. אם צריך ללמד לפני ר"ה וודאי שיכול להשתמש באתרוג שביעית, דהרי אין אתרוגים אחרים בתקופה זו של השנה. אם מיירי לאחר

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

ר"ה, לענ"ד אם יגרום לפסילתו של האתרוג מצווה - יש להימנע, אך אם אין חשש, מותר.

אולם אם האתרוג אינו של מצווה (או גמר במחשבתו לכך), אין לחוש ללמד עמו למרות שקדוש בקדושת שביעית, אף שיפסל האתרוג. שכן ראוי הוא עדיין לאכילה, כגון: עשיית ריבת אתרוגים. וממילא לא פגם בקדושתו. דכידוע פירות שביעית נתנו לאכילה. וכדברי התורה (ויקרא כה, ו): "והיתה שבת הארץ לכם לאכלה". וממילא כיוון שאוכלים דבר שדרכו לאכול (עיי' רמב"ם שמיטה ויובל ה, ב-ג), ואתרוג עושים ממנו מרקחת וכו', הרי אין בכך איסור שלפני כן הדגימו בו הלכות שהוא לא יצא ונפסד. ומצינו דכל עוד שהוא "לאכלה ולא להפסד" (פסחים נב, ב. וע"ע ברמב"ם שמיטה-ויובל פרק ה), אין איסור במה שעושה בו עוד דברים. ורק אם ע"י ההדגמה האתרוג יהרס ולא יהא ראוי אף לאכילה ע"י בישול, יש להחמיר, אך זה אינו מצוי.

אולם יש לסייג את ההיתר של למידה עם אתרוג הקדוש בקדושת שביעית בשני דברים. ראשית, אין לקטוף את האתרוג שביעית בעודו בוסר בכדי להראותו וללמוד ממנו (כפי שפסק הרמב"ם בהלכות שמיטה ויובל ה, טו. ועיי' טובא במשנה שביעית ד, י ובר"ש). שכל אכילה כשהוא בוסר דנאכל בקושי הוא בגדר הפסד פירות שביעית (ועיי' בספר השמיטה והלכותיה לגר"א זכאי ז, יב). וע"ע במנחת שלמה (א, נא אות יד). כמו כן, אין ללמד את ההבדל בין אתרוג ללימון ע"י חיתוכו לשניים (ולהראות את הקליפה וצורת הגרעינים), שכן במציאות זו ברוב המקרים, הוא יגיע לידי השחתה והפסד (דקשה שמיד אחר חיתוכו שירופ לבשלו). ונראה כי איסור הפסד הוא אפילו במשהו, כפי שמשמע מהגמרא במסכת בכורות (יב, ב) ועיי' בזה בספר בית דוד (ח"ב ד הערה 2). ואין להקשות מתרומה דאסרו ליטול אתרוג של תרומה (סוכה לה, ב) בגלל שקליפתה החיצונה נמאסת במשמוש ידיים ומפסיד התרומה (עין ברש"י ד"ה 'שמפסידה'), כיוון שדווקא בתרומה, נאמר (במדבר יח, ח) "משמרת תרומתי" עשה לה שימור (עיי' בתוספות יו"ט ובשאר המפרשים). ואתרוג נועד שיחזיקו אותו בידיים ואף יעבירו מאחד לשני, מה שא"כ בתרומה.

ואינני מאריך כעת בפסד פירות שביעית בגרמא, היינו דאם ע"י הלימוד והעברתו בין התלמידים יהרס האתרוג לגמרי ולא יהא ראוי אח"כ לבישול,

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

שכן זה דבר שאינו מצוי (ברוב מוחלט של המקרים יהא עדיין ראוי לבישול, אלא א"כ חתכו לשניים). ואם במקרה נדיר יקרה הדבר, באופן כזה נסמוך על הפוסקים שהתירו הפסד שביעית בגרמא ובהם המהרי"ט (א, פג), הרידב"ז (בית הרידב"ז ה, א), ספר השמיטה (ז, ג), תורת הארץ (ח, לז-מד), כרם ציון (שביעית הלכות פסוקות יד, א) ועוד. אולם לא נסמוך ע"כ לכתחילה ונתיר מעיקרא גרמא (אלא רק במקרה שלנו דהוי אינו מצוי), כיוון שיש שהחמירו ובהם החזו"א.

העולה לדינא: באתרוג הקדוש בקדושת שביעית (שאינו של מצווה) יכול ללמד את ההלכות, כיוון שהוא עדיין יהא ראוי לאכילה. אך לא יחתוך אותו לשניים על מנת ללמד את ההבדל בין אתרוג ללימון ולא ילמד באתרוג שהוא בוסר. עכ"ד. ע"כ תשובת ידידי הגר"א פרינץ שליט"א.

אתרוג שמור ונעבד

שאלה: האם יוצאים יד"ח ד' מינים באתרוג שמור ונעבד.

תשובה: יוצאים יד"ח, אבל אינו לכתחילה.

מקור: מה שיוצאים בו יד"ח, י"ל כיון שרוב הראשונים והפוסקים ס"ל כדעת הרמב"ם שנעבד או המשומר בשביעית מותר באכילה, וכן כתב לדינא בפאת השלחן סימן כב בב"י סק"א, ובחזו"א שביעית סימן י' סק"ה, ורק לפי ר"ת אסור באכילה, ומ"מ כתב בזה בחזו"ע סוכות שאפשר שאף לר"ת כשר לאכילה כיון שמצות לאו להנות נתנו וכמ"ש בשו"ת שערי דעה ח"ב סימן ח' יעו"ש, וכן האריך כן לדינא בכ"ז בילקו"י ארבעת המינים עמ' תח, ולגבי שדות של היתר מכירה, יש שהתירו לקחת משם אתרוגים כיון דכל המכירה אינה אלא חוכא ואיטלולא, כיון דיש פוסקים דס"ל דאין המכירה חלה כלל ועיקר, ואינו נראה לענ"ד דהא סו"ס אינו חשיב לכם דהרי בעל השדה ס"ל קים ליה כשיטות דחשיב ההיתר מכירה היתר גמור, ומ"מ באתרוג של היתר מכירה לכו"ע הרי אפשר לצאת בו בדיעבד, דאף אי נימא דאין המכירה חלה, מ"מ בדיעבד יוצאים יד"ח בשמור ונעבד כמבואר.

אתרוג של שביעית בנוי סוכה

שאלה: האם מותר לתלות אתרוג של שביעית בנוי סוכה.

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

תשובה: מותר לתלות אתרוג של שביעית לנוי סוכה, וי"א שצריך להתנות שאינו בודל ממנו כל בין השמשות של ח' ימים.

מקור: הנה בשו"ת מנחת יצחק ח"י סימן קיט, נשאל בהנ"ל וכתב להתיר לתלות אתרוג שביעית לנוי סוכה ויתנה שאינו בודל מהן כל זמן בין השמשות של ח' ימים, ויש בזה תרתי לקולא א' דהוי רק גרמא ב' דלא הוי ודאי הפסד וגם שייך בזה לכל צרכיכם המותר בפירות שביעית, וסיים שם שראוי להחמיר בזה יעו"ש, אבל בשו"ת להרוות נתן ח"ג סימן לא העלה להתיר בזה ובתנאי שיתנה יעו"ש, וכן כתב לדינא בשו"ת שבט הלוי ח"ז סימן נז, וכן כתב בספר דיני שביעית עמ' רכב בשם מרן הגרשז"א זצ"ל שמותר לתלות אתרוג של שביעית לנוי בסוכה. וכן כתב באורחות רבינו ח"ב עמ' שלא, וכן כתב בילקו"י ארבעת המינים עמ' תטז שמותר כיון שגרם הפסד בפירות שביעית מותר כמו שכתב במהרי"ט, יעו"ש עוד, וכן כתב בספר עמודי ארץ עמ' קנו שכן כתב בחוט שני פ"ה סקכ"ד. ושם כתב שאף שהאתרוג הוקצה למצוותו מ"מ אינו אלא לזמן מועט, וראה עוד בביאור הלכה סימן תרל"ח שכתב בשם שו"ת חת"ס שאתרוג שתלוי כנוי סוכה מותר לאוכלו לסעודת יו"ט יעו"ש, וכן כתב לדינא הגרי"א דינר שליט"א בקונ' מים חיים שביעית עמ' 81. ואמנם בקובץ אליבא דהלכתא ח"ט עמ' 73 הובא שנשאל מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל האם מותר לתלות נוי סוכה מפירות שביעית, והשיב, כמדומה שאין ראוי, ויעו"ש עוד במה שציין בזה הרבה מראי מקומות, ואמנם הקה"י היקל בזה כמובא לעיל.

נשיכת פיטם של אתרוג למעוברת

שאלה: האם מותר למעוברת לנשוך פיטם אתרוג של שביעית.

תשובה: מותר.

מקור: הנה לענין הסגולה שנשיכת פיטם האתרוג באתרוג של שביעית בילקו"י שביעית עמ' תק שכתב שמותר למעוברת לנשוך פיטם של אתרוג שקדוש בקדושת שביעית לסגולה ללידה קלה אלא שתעשה כן רק לאחר חג הסוכות ולא בחג כיון שהאתרוג הוקצה למצוותו, ושם בהערה הרחיב ביסוד המנהג שמעוברת נושכת את פיטם האתרוג והביא מש"כ בזה בספר ליקוטי מהרי"ח (סוכות דף קו ע"א) ומ"מ לגבי הנידון דשביעית כתב

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

שלכאורה הרי באתרוג אין קדושה שביעית ולכן שרי, ומ"מ בנשיכת הפיטם תזהר שלא יצא חתיכה מן הפרי, וכתב שם שכן איתא בספר אשרי האיש (יו"ד ח"ב עמ' רמד) בשם מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל יעו"ש.

הוצאת אתרוגי שביעית לחו"ל

שאלה: האם מותר להוציא אתרוגים של שביעית לחו"ל.

תשובה: מותר להוציא אתרוג לחו"ל לצורך פרטי, אבל לא לצורך מסחרי, ויש מחמירים.

מקור: איתא במשנה בשביעית (פ"ו מ"ה) אין מוציאין שמן שריפה ופירות שביעית מהארץ לחו"ל א"ר שמעון בפירוש שמוציאין לסוריא ואין מוציאין לחו"ל, וכן כתב הרמב"ם בהל' שמיטה ויובל פ"ה הי"ג וז"ל: פירות שביעית אין מוציאין אותן מהארץ לחו"ל ואפילו לסוריא עכ"ל, ואמנם יש מקום לומר שלהוציא אתרוג לחו"ל שהוא לצורך מצוה, ואמנם בשו"ת משנת יוסף ח"ב סימן כד כט) כתב להרחיב בכ"ז, והתיר בכה"ג שאם לא יוציאו אתרוגים מהארץ לחו"ל יישארו על העץ וירקבו או משום שאין לאתרוג זמן ביעור יעו"ש, ואמנם בשו"ת אבן פינה ח"ב סימן קכה כתה להחמיר בזה, אבל מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א בספר שמיטה כהלכתה (פרק ג' יז) שמותר לשלוח אתרוג לחו"ל ליחיד שרגיל בכך לקחת אתרוג מזן מסוים שהוא בלי מורכב, משום שעל מעט במקום מצוה לא מתבטלים, וע"ע בדבריו בשו"ת תשובות והנהגות ח"ב סימן תקס. וכן מורה מו"ר הגר"ע פריד שליט"א שאסור להוציא פירות שביעית לחו"ל, ולכן אסור לשלוח אתרוגים לחו"ל, אא"כ זה מקומות שא"א להשיג אתרוג לא מורכב עכ"ד, וע"ע בזה בדרך אמונה פ"ה הסקי"ג שכתב שאין לשלוח אתרוגים לחו"ל, ומ"מ אין הפירות נאסרים ויוצאין בהם, ומ"מ לשלוח אתרוג לא מורכב לקיים המצוה במקום שיש להסתפק שיבטל המצוה העדר המשלוח הדעת נוטה להתיר, ולא ליקח מהעושה סחורה ויזהר לנהוג באתרוג קדושת שביעית, וכן כתב להביא בספר עמודי ארץ עמ' קנז, וכן נראה להתיר באור לציון בחידושים על הרמב"ם פ"ה הלכה יג עמ' קמח, שהביא מש"כ האחרונים להקל להוציא אתרוג לצורך מצוה מכמה טעמים שהרי טעם האיסור להוציא פירות שביעית לחו"ל משום שצריכים ביעור בארץ, ולכן אם יחזיר לארץ לפני זמן הביעור יש להתיר ויעו"ש עוד, ולדבריו מותר רק אם יחזירו, וכ"ז לדבריו באדם שנוסע לחג הסוכות

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

לח'ל וחוזר, ומ"מ הפוסקים הנ"ל לא כתבו להחמיר בזה, וכן כתב להקל לדינא בספר ילקוט יוסף ארבעת המינים עמ' תכב, שלצורך יחיד מותר, אבל אין להסתחר בהם, ולכן אם הביאו לו אתרוג מארץ ישראל ישלם על ההדסים והלולב ויבליע דמי האתרוג בהם ומ"מ אין האתרוג נאסר ויוצאים בו ידי חובת המצוה, והוסיף שכ"ש אם מכרו פרדסיהן לגוי דשל גוי מותר להוציאם לח'ל, ויעו"ש מה שהרחיב בזה.

משמוש אתרוג של שביעית בידיים

שאלה: האם מותר למשמש אתרוג של שביעית בידיים.

תשובה: מותר למשמש בידיו את האתרוג של שביעית אף שמפסיד את הקליפה במשמוש הידיים, מותר הדבר שהרי נטעו במתחילה על דעת שהקליפה תהא נפסדת, ועוד שרק הקליפה נפסדת אבל הפרי ראוי לאכילה וממילא אין בזה איסור של לאכלה ולא להפסד.

מקור: הנה בשו"ת הר צבי (זרעים ח"ב סימן נד) כתב לדון כיצד יוצאין באתרוג של שביעית אחרי שהוא מפסיד את הקליפה במשמוש הידיים כמו שאסור באתרוג של תרומה והעלה כיון שנוטע את התרוג למצוה הרי נטעו מתחילה אדעתא דהכי שהקליפה תהא נפסדת ומה לי אם חושב לאכד את כל הפרי או מקצתו כל שלא חושב לאוכלו אין אני קורא בו לאכלה ולא להפסד וסתם אתרוג למצותו נטוע יעו"ש, ובספר שביעית בהלכה (עמ' קצו) כתב להביא בשם התורה תמימה (פרשת בהר אות כה) שכתב, שמאחר שרק הקליפה נפסדת והפרי ראוי לאכילה ממילא אין בזה בכלל האיסור יעו"ש עוד, וכן כתב בילקו"י ארבעת המינים עמ' תיד, וע"ע במה שהאריך בזה בשו"ת משנת יוסף ח"א סימן כה.

הצהבת אתרוגים בתפוחים של שביעית

שאלה: האם מותר להצהיב אתרוגים בתפוחים של שביעית.

תשובה: מותר.

מקור: בקובץ פסקים ותשובות עמ' קעח בשם מרן הגריש"א שיש להקל בזה, וכן כתב בילקו"י ארבעת המינים עמ' תלד שמותר להצהיב את האתרוג, ושם בהערה כ' כתב שלכאורה אסור ליקח תפוחים שיש בהם

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

קדושת שביעית להצהיב בהם האתרוג משום שהתפוח עומד לאכילה ולא לצורך אחר וגם אם הם התפוח לא היה נפסד בזה ג"כ אסור וכמו שכתב בירושלמי שביעית פרק ב' ה"ז שאסור לקחת עלי ירק ולגמוע ולשים בתוכם מים דהיינו שמשתמש בעלים בתור בקבוק וזה אסור משום שהצביים אוכלות אותם ונמצא שאם משתמש בהם לבקבוק משתמש בהם שלא כדרכם ולא דוקא משום שמפסידם אלא שמשנה מדרך השימוש שלהם ובשביעית צריך להשתמש רק במה שהדרך להשתמש בו וכמו שפירשו האחרונים בירושלמי ולכן בנ"ד אסור להשתמש בהם כי אינם ראויים לאכילה, והביא דעת הגריש"א הנ"ל דשרי בכה"ג, ויעו"ש עוד, ואמנם נראה דאם שרי בשביעית ממילא שרי להצהיב האתרוג בשבת, ונלמד ממה שכתבו הפוסקים להקל בזה וכמ"ש בספר חג האסיף סימן מו שכתב שאין דבר ממשי הנצבע ע"ג האתרוג ורק גרמא, ושכן כתב בספר חזון עובדיה סוכות עמ' רנח ויעו"ש עוד, וכן כתב הגר"ד קוק שליט"א ועוד. ובמק"א נאריך בזה.

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

מכתב לגליון וישמע משה פרשת שופטים - האם כספים שבביטוח לאומי
וקופת גמל חייבים בפרוזבול

בס"ד

יום א' לסדר כי תצא תשפ"ב

לכבוד הגאון רבי משה פריד שליט"א במח"ס וישמע משה

ראיתי בגליון וישמע משה פרשת שופטים תשפ"ב

ושם כתב כת"ר שליט"א להביא לגבי השאלה האם צריך לעשות פרוזבול על כספי הביטוח לאומי, שאלה: מזה כמה שנים שהביטוח הלאומי מפקיד חמשים שקלים עבור כל ילד מאז שנולד עד גיל שמונה עשרה. כספים אלו מנוהלים ע"י אחת מהקרנות או הבנקים שמונו לכך וההורים יכולים להחליט מי ינהל עבור הילד את הכסף. את הכסף יכול למשוך רק הילד עצמו לאחר הגיעו לגיל שמונה עשרה. ויש לדון האם כספים אלו חייבים בפרוזבול, שהרי לכאורה הבנק או הקרן המנהלת את הכספים חייבת את הכספים לילד שעל שמו הם רשומים והוא בגדר מלווה עליהם ויהיה אסור לו לתובעם אחרי שמיטה בלא פרוזבול.

תשובה: הגאון רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א השיב שאכן מן הראוי לצרף את הילד בפרוזבול של האבא. וביאר דאע"פ שהלואה שזמן הפרעון שלה הוא לאחר השמיטה אין השמיטה משמטת אותה, מכל מקום אין לסמוך ע"ז מכיון שההורים יכולים להעביר את הכסף מבנק לבנק, א"כ נמצא שהמלווה יכול לתבוע את הלואה לפרוע את הכסף לפני סוף השמיטה, ויש לחוש לזה לכתחילה. וכן הסכימו הגאונים רבי נפתלי נוסבוים ור"ע פריד שליט"א שיש לצרף את הילדים לפרוזבול שעושה האב. וכן התפרסם כעת שבית דינו של הגר"נ קרליץ זצוק"ל הוסיפו בנוסח הפרוזבול שהוציאו בשנה זו שהפרוזבול חל גם על הילדים מטעם זה. והוסיף דאף אם הילד הגיע למצוות אין צריך שיעשה את האב שליח לעשות עבורו פרוזבול דאמרינן בזה זכין לאדם שלא בפניו ויכול לעשות עבורו את הפרוזבול שלא מדעתו. והגאון רבי ירמיה הכהן שליט"א אמר שאין צריך לעשות פרוזבול עבור חוב זה ואין שביעית משמטתו. והגאונים רבי נתן

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

קופשיץ ורבי שמאי גרוס שליט"א אמרו שמה שמזכירים את הילדים בפרוזבול הוא לחומרא בעלמא, כי מדינא יש לומר שלא זכו הילדים בכסף כלל שהרי לא עשו בו קנין ועוד טעמים להתיר. ומ"מ ראוי לכתחילה לעשות כן מכיון שאפשר בקל. וכן הורה הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א.

והנה בעיקר השאלה הנ"ל, וכשיטות הפוסקים דבעינן לעשות פרוזבול, כן נשאלתי לפני כמה שבועות, ושאלתי בזה ג"כ למו"ר הגר"ע פריד שליט"א ואמר לן דאיכא חיוב לעשות פרוזבול, וכמו שאמר לכת"ר שליט"א, כי סו"ס הרי הוא חוב, ולא פקדון, ושוב שאלתי בזה לידידי הגר"א סקוצילס שליט"א שישאל בזה למרן הגר"א נבנצל שליט"א רב העיר העתיקה בירושלים עיה"ק, והשיב לי בזה"ל: יש להם לעשות פרוזבול. עכ"ד, וכן כתב לי הגאון רבי יעקב מרדכי מאיר שליט"א במח"ס עיטורי מרדכי.

ואמנם הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א בן הגר"י זצ"ל בית שמש, כתב לי בזה"ל: פרוזבול לנערים לכתחילה חייבים אבל בדיעבד שלא עשו מועיל כי הוא חברה בע"מ כמש"כ באור לציון. עכ"ד.

ואולם כשיטות הפוסקים שא"צ לעשות פרוזבול, וכמו שהשיב הגר"י זילברשטיין שליט"א כן כתב לי הגאון רבי אליהו שלזינגר שליט"א במח"ס שו"ת שואלין ודורשין י' חלקים, ואב"ד גילה בעיה"ק ירושלים תובב"א וז"ל: ראוי שכל אחד יעשה פרוזבול, הכסף הנמצא בביטוח הלאומי אינו כסף הלואה אלא כסף של פקדון שנמצא שם עבור מי שחייבים לו כסף, ובפקדון אין צורך בפרוזבול, וכן הוא בכספי גמל וכיוצ"ב עכ"ד, וכן כתב לי הגר"מ סנדר שליט"א במח"ס דברי מאיר, בזה"ל: לכאורה לא, כי אין זה חוב של הלואה. עכ"ד.

וכן השיב לי כיוצא בזה הגאון רבי ישראל מאיר וייל שליט"א במח"ס המועדים כהלכתם וש"א"ס, שרק מגיל שיכולים להוציא את הכסף יש חיוב להוציא את הפרוזבול וז"ל: מגיל 21- בודאי. מגיל 18- אם יש להם אפשרות להוציא את הכסף, כן. ובאמת זו הערה נכונה, ויש לעורר על כך, כי לבחורים אין קרקע וצריכים לקבל מאביהם שכירות קרקע או שאילה לזמן וכדו' [אולי לקנות עציץ נקוב- אבל בימינו יש בעיה שרוב העציצים

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

אסורים משום נעבד באיסור]. עכ"ד, ויש עוד להאריך בכ"ז, ויראה בקרוב בקונ' שערי יוסף דיני פורזבול.

בברכת התורה

הצעיר באלפי ישראל

יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף ושא"ס

בני ברק

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

קובץ תשובות בענינים שונים להרה"ג בנימין שלזינגר שליט"א

בס"ד

יום ב' ט' אלול התשפ"ב

לכבוד ידידי ורעי הרה"ג בנימין ראובן שלזינגר שליט"א במח"ס מנחת בנימין וגילין מן הבאר.

הנני כותב בס"ד כמה תשובות לכמה משאלותיו, ועוד חזון למועד, להשיב לכת"ר שליט"א על כל השאלות.

בדין קנס בנרות שבת

א). כמה ששאל בזה"ל: הגיע שאלה למעשה בליל שב"ק, לאחר השקיעה, הגיע אברך [ידידי שליט"א] לביהכ"ס, ואמר שאשתו לא הדליקה נרות, מכיון שהוא טעה והסתכל בלוח לראות מתי כניסת השבת, והסתכל בטעות בחודש אב, וחשב ששבת נכנסת בשעה 19:15, ובזמן זה כבר היה השקיעה בשבת שעל"ט. וכשהגיע זמן זה הבחין שכבר חשוך בחוץ, והבין את הטעות שהיה לו. ורצו לדון האם יש מקום לפטור את האשה מהקנס של המהרי"ל שהובא ברמ"א שאשה ששכחה להדליק נרות שבת בשבת אחת, צריכה להוסיף כל ערב שבת עוד נר. ע"כ לשון שאלתו.

הנה כת"ר שליט"א כותב שיש מקום לפטור את האשה מחמת שהיה טעות של הבעל, בזמן ההדלקה וחשיב אונס, ואמנם לכאורה אכתי יש לומר דלמימר דהכא הוא אונס, שהרי חובת הבעל מוטל לדעת מתי בין השמשות, ומתי השקיעה, וממילא משלא בירר מתי נכנס השבת, הרי זה אשמתו, ומ"מ בעיקר דין הקנס, אפשר לומר שכיון שזה מחמתו, ממילא סו"ס כלפי האשה אין קנס, וכמו שכתב בשו"ע סימן רסא ס"א כתב, האשה ששכחה פעם אחת להדליק מדלקת כל ימיה שלושה נרות, ובמשנ"ב שם כתב דיש להוסיף נר אחד משום קנס, ומבואר דהוא קנס על האשה, אלא דזה תלוי האם יש קנס לאיש או לא. והנה בעיקר האי דינא והנה ראיתי להגאון רבי יצחק אוהב ציון שליט"א בשו"ת שערי ציון (חלק ב' עמ' קסז) ששאל למרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל בזה"ל: בחור שחייב להדליק נר שבת כשאוכל לבדו בבית וכדו', ולא הדליק, האם

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

ג"כ נקנס מכאן ואילך להדליק ג' נרות [שמעתי בשם מרן שליט"א שכל דין הקנס שייך רק באשה, האם נכונה השמועה, וא"כ מדוע דוקא לאשה קנסו], והשיבו בזה"ל: לא מצינו רק באשה עכ"ל, ומבואר מדבריו דרק באשה מצינו את הקנס, ולכאורה קשה מאי שנא, ובע"כ די"ל לפי שיטות הראשונים דחובת הדלקת נרות היא על האשה ולא הבעל, וממילא על הבעל אין בזה קנס, ואמנם חזיתי עתה בקובץ מה טובו אוהליך יעקב חלק י"ח הי"ו"ל ע"י הגר"ג הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני אודך וש"א"ס ושם בעמ' 152 תשובות מרן הגר"א נבנצל שליט"א רב העיר העתיקה בירושלים נשאל בזה"ל: בחורים שדר בדירה ואחד מהם מדליק נרות בכל שבת, אם שכח האם צריך להוסיף נר משום קנס, והשיבו בזה"ל: לכאורה כן עכ"ד.

וכה"ג כתב לי הגאון רבי בועז כדורי שליט"א בעמח"ס באר בשדה וש"א"ס וז"ל: עיקר הקנס הוא על הנשים וכן ראיתי מובא משמיה דהגרי"ש אלישיב ז"ל, ויש ליתן טעם כי עיקר הדלקת הנר מוטלת על האשה מפני שכיבתה אורו של עולם, ולכן קנסוה על שלא הדליקה אבל האנשים לא מצינו שקנסו. יש להוסיף גם מש"כ הגרע"י ז"ל בחזון עובדיה ח"א שבזה"ז שבלא"ה מדליקים תאורה רבה גם הנשים אין צריכות להדליק נרות נוספים כששכחו להדליק. אם בלא"ה הישיבה הדליקה יש טעם נוסף לפוטרם כיון שאורח ששכח להדליק לא קנסוהו כיון שהוא סומך על בה"ב. עכ"ד.

וכן כתב לי הרה"ג מאיר ערבה שליט"א במש"כ בזה וז"ל: לכאורה מה שנזכר דין זה באשה מחמת שהיא מצויה ועיקרית במצוה זו, אבל ה"ה אצל האיש. אך אפשר שהמנהג לקנוס שייך דוקא על המצוי בהדלקה ולא על האיש שבדרך כלל לא מדליק. ובשו"ת שיח יצחק (סי' קלה) הסתפק בזה. ובשערי ציון (ח"ב עמוד קסז) הביא דברי מו"ר הגר"ק שליט"א שלא קנסו את הבעל. וכן עיין בקובץ הלכות פסקי הגר"ש קמנצקי (שבת עמוד רא) שאין קנס זה נוהג באנשים. ועיין במטה אפרים (דיני קדיש יתום שער ג,ה) שמי ששכח ביום היא"צ לומר קדיש אזי יקבל עליו שבכל שנה ושנה יוסיף באמירת הקדיש ובלימוד משניות. דוגמא למש"כ הרמ"א. עכ"ד.

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

וכן כתב לי הגאון רבי אפרים כחלון שליט"א בעמח"ס שו"ת אך טוב לישראל ד"ח, ובתחילה כתבת לי שהרי בלא"ה בחורי ישיבה אינו צריך להדליק ושאלתיו הרי לדעת מרן הגר"ע יוסף זצ"ל יש חיוב להדליק נרות שבת וכתב לי בזה"ל: לכבוד ידידנו החתן המפואר רבי יוסף אביטבול נר"ו הנה בתחילה עניתי לך בקצרה וכעת אפרש יותר את שיחתי. ידעי ביני ידעתי שדעת מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל בחזון עובדיה שבת (כרך א עמוד רב) שבחורי ישיבה צריכים להדליק נרות בחדרם ובברכה. ואולם שם ציין כמה מהפוסקים שכתבו שלא נהגו להדליק או שידליקו בלא ברכה וכ"פ מהר"ם לוי זצ"ל בשו"ת תפלה למשה (ח"א סימן ט), וכבר דנו פוסקי זמננו אם אמרינן ספק ברכות להקל נגד מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל ומי שלא הולך בכל הנהגותיו כדעת מרן הרב עובדיה בודאי שבמקום מחלוקת יחוש לסב"ל ולא יברך.

ואעיקרא דמילתא אי קנסינן ליה כששכח להדליק, כבר מילתי אמורה דכיון שיש בזה פלוגתא דרבוותא אם מחוייבים להדליק, אין לקנוס במקום מחלוקת דהוי כספק דרבנן ולקולא, וסעד מצאתי לי בסייעתא דשמיא בדברי הפמ"ג (א"א סימן שיח ס"ק י) שכתב, דבמקום מחלוקת בתבשיל בשבת אם נאסר [וכגון בתבשיל לח שהתבשל כמאכל בן דורסאי קודם השבת והניחו אותו על הפלטה בשבת], לא קנסינן בדיעבד והביא בביאור הלכה (שם ד"ה אפילו בעודו רותח). ודון מיניה ואוקי באתרין. מה גם שכל הקנס של תוספת הנרות הוא עצמו שנוי במחלוקת ומנהג בעלמא, וכמ"ש מרן הראש"ל הגר"ע יוסף זצ"ל בחזון עובדיה שבת (כרך א עמוד קעג), וכל לשונות הפוסקים הנזכרים בזה – 'אשה ששכחה' (עיין שולחן ערוך אורח חיים סימן רסג סעיף א), והגם שדיברו בהווה, מכל מקום היה להם לכתוב בסתמא שאם שכחו להדליק קנסינן למדליק. וסתימת הראשונים הוא כר נרחב ללמוד ממנו כמ"ש הגאון בית מאיר כמה פעמים והביא דבריו הרב נשמת אדם (חלק א כלל ג).

עוד נראה בס"ד לומר, שכל עיקר הקנס הוא רק על האשה, שעליה מוטלת מצוה זו לפי שהיא כיבתה אורו של עולם (עיין שבת דף לא עמוד ב, ובמדרש תנחומא פרשת מצורע סימן יז), ולכן אם לא מדליקה קנסינן לה, מה שאין כן לאיש. ולכן גם אם שכחו בחורי הישיבה להדליק בין בחדרם ובין בחדר האוכל לא קנסינן להו. שוב מצאתי שכ"כ בספר שבות יצחק

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

דרזי (חלק ח פרק א הערה יח), שהביא בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל דדוקא נשים נהגו בקנס זה ולא אנשים.

ואמנם ראיתי שבקובץ דור המלקטים שטילרמן (שבת ו עמוד 4020 שאלה 9) הביא שהגר"א נבנצל שליט"א נשאל על בחורים ששכחו להדליק אם קונסים אותם להדליק נר נוסף? וענה: שלכאורה כן. גם הלום ראיתי בשו"ת שבט הקהתי (חלק ה סימן רסו) שנשאל בזה אם הבחור הממונה להדליק נר שבת בחדר אוכל שכח אי קנסינן ליה, והשיב שיש לקונסו להסיף נר נוסף, ומ"מ אחרי שיתחתן לא תצטרך אשתו להדליק נר נוסף שאותו קנסו ולא אותה עכ"ד. ואחר העיון בדבריו לא ראיתי הכרח לומר כן, מה גם שכבר פוסקים רבים כתבו שאפילו באשה אין לקנוס אם הדליקה אור החשמל וציינם בחזון עובדיה שם עמוד קעד, על כן על משמרת אעמודה שגם בחורי ישיבה המדליקים בחצריהם ובטירותם אם שכחו להדליק פעם אחת לא צריכים להוסיף נר נוסף והנראה לענ"ד כתבתי. ע"כ מכתבו אלי, וראה עוד מש"כ בזה בקובץ באר התורה מס' קנו.

ומ"מ אף אי נימא דיש קנס לאיש, מ"מ י"ל שבזמנינו כיון דבלא"ה יש את אור החשמל, אין קונסים,

בדין נסיעה לאומן במצב של סכנה

ב). שאל כת"ר שליט"א בשם ידידינו הרה"ג מנחם שטיבל שליט"א בזה"ל: מישהו ביקש ממני לשאול רבנים האם השנה מותר לנסוע לאומן כי זה מצב סכנה שיש מלחמה האם מותר עפ"י הלכה האם אתה יכול לברר אצל רבנים תודה רבה עכ"ל, הנה איתא בשבת דף ל"ב א' אל יעמוד אדם במקום סכנה, וכבר האריכו בזה הפוסקים כיוצא בזה לגבי מגיפת הקורונה, ומהו במקום פרנסתו, ולמעשה שמעתי כבר לפני כמה חודשים שהשיב בזה מו"ר הגר"ע פריד שליט"א שאם לא נכנסים לאיזור של הסכנה וזה רחוק מהלחימה מותר ואל"ה אסור, והכא נמי בנ"ד צריך לשמוע למומחים בזה, ואין היתר לסכן חיי אדם בשביל נסיעה לאומן לר"ה שאינה אלא עניין גרידא, והבן.

ושוב הראני הרה"ג הנ"ל מה שהשיב בזה הגאון האדיר כל רז לא אניס רבי ישראל שניאור שליט"א במח"ס מעשה אפוד שנשאל בזה"ל: שאלה:

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

לגבי היתר הנסיעה לאומאן יצ"ו, ציון הליקוטי מוהר"ן זיע"א, בשנה זו. [הרב שניאור: חיי מוהר"ן..] – הנה יש כעת מלחמה בין אוקראינה לרוסיה, ויש 'אזהרת מסע דרגה 4' בכל המדינה ויש עוצר לילה וכו'; מאידך, החזית של המלחמה הינה רחוקה מאומאן - 550 ק"מ משם [והיא בצד אחר דאוקראינה], - האם זה מוגדר כ'שכיח הזיקא' לאסור הנסיעה אף במקום מצווה זו, או שמותר. תשובה: בהוראה גורפת לרבים זה שכיח הזיקא, א"א לתת הוראה גורפת לרבים, בפרט שבסיטואציה של המלחמה דברים יכולים להשתנות בכל רגע, לא רק שיכולים, אלא שזאת המציאות שהם יכולים להשתנת והם משתנים, אבל מי שיסע לאומן בהוראת הרב מורגנשטרן, כל מי שיסע לאומן בהוראתו, אני מבטיח לו שלא ינזק בשום אופן שבעולם בשום דרך. עכ"ד.

ויש עוד לפלפל בזה דאם רחוק כ"כ הרי אין זה שכיח היזקא, ואמנם עתה ביררתי וגם באומן יש לפעמים טילים, וממילא הרי שכיח היזקא, ואין שום היתר לאדם להכניס את עצמו למצב סכנה. והדברים פשוטים וברורים.

ושוב כתב בהנ"ל ידידי הגרנ"י בן שמעון שליט"א במח"ס שו"ת מעשה נסים וז"ל: לאור החדשות של היום אין שום היתר מבחינה הלכתית לנסוע לאומן - זה סכנת נפשות של ממש !! ואני מזהיר את כל הרבנים שמקלים ומורים לאחרים היתר בדבר, הרי שהם מסכנים את חייהם של רבים ועתידיים ליתן את הדין על כך!!!! עכ"ד, וצוטט בזה הנ"ל שיועצו הבכיר של נשיא אוקראינה מזהיר: רוסיה תתקוף באומן בזמן ביקור הישראלים.

הפעלת עסק של יהודי בשבת בשותפות עם גוי

ג). ובמה ששאל כת"ר שליט"א עוד בשם ידידנו הרה"ג יקותיאל אברהם אוהב ציון שליט"א בזה"ל: יהודי מחו"ל שואל: יש לי עסק שעבד עד היום בשבת, אני מבין שזו בעיה אך סגירתו בשבת אמורה להפיל את העסק באופן טבעי מבחינה כלכלית, השאלה היא אם יש עצה להעסיק רק גויים, ולעשות איזה חוזה עם גוי שהוא יהיה בעלים מלא על רווחי השבת. אשמח לקבל נוסחאות של הסכם מסודר עם הגוי וכו' ופרטי הלכות בזה. ע"כ לשון שאלתו, הנה צריך לדעת את פרטי העסק, ואת סוג העסק שבו הוא מנוהל, וגם שבת היא מקור הברכה, ויש לעיין עוד בכ"ז.

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

בברכת התורה

הצעיר באלפי ישראל

יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף ושא"ס

בני ברק

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

השתתפות אבל בשבע ברכות

נשאלתי מאמו"ר שליט"א האם בתוך השלושים יכול להגיע רק לשבע ברכות, בשביל לדבר ולדרוש דברי תורה, ולעשות סיום מסכת, אבל לא לאכול.

הנה כתב ברמ"א יו"ד סימן שצ"א ס"ג שיש מתירים לאבל לאכול באותה סעודה של דגים שעושים לאחר נישואין שמאחר שכבר פסקו לומר שהשמחה במעונו, אית ליה היכא שאין שמחה באותה סעודה ושרי, וכתב בשו"ת שאילת יעב"ץ סימן קפג בביאור דברי הרמ"א

היה נראה לי פשוט שר"ל אותה שעושין אחר ז' ימי שמתה, אע"ג דלא משמע הכי, ולא זו היא שקורין אותה של דגים שנהגו בה עכשיו לעשותה אחר בעילת מצוה עכ"ל, ומבואר דמיירי דוקא לאחר השבע ברכות, ובערוך השולחן שם סעיף יד כתב לבאר כוונת דברי הרמ"א, שאפילו האוסרין בכל הסעודות במשך ימי השמחה מ"מ כאן כיון שיש היכר שפסקו לומר שהשמחה במעונו מותר, ונראה דהיינו בזמנם שנהגו שלא לומר שהשמחה במעונו ביום המחרת כפי שכתבו הב"ח והש"ך בסק"ז, אמנם בזמנינו שהמנהג הוא לומר בכל סעודה שעושים במשך כל שבעה הימים שהשמחה במעונו, א"כ בטל היתר זה, ואסור לאבל להשתתף, עכ"ד, ומ"מ נראה שאם לא מברכים שהשמחה במעונו ממילא יכול להשתתף, ואמנם מדברי הט"ז בסק"ה כתב להחמיר בזה, ומ"מ לאביו של החתן שרי להשתתף וכן כתב בשו"ת אגרות משה חיו"ד ח"ב סימן קעא, שכתב שאף אם אבי החתן אבל תוך ל' יום על אביו, מ"מ אם מנהג המקום הוא שבמקום אבי החתן הוא בסמוך לחתן, ואפילו כשאומרים שם שהשמחה במעונו, אמנם רצוי שהאב עצמו לא יברך, והיינו דהתיר מפני צערו הגדול של החתן באם אביו יעדר יעו"ש, ובשו"ת מהרש"ם יו"ד סימן רב התיר אף לאחים של החתן להשתתף, שהרי הם כבני חופה ויהיה צער לחתן אם לא ישתתפו יעו"ש מה שהאריך בזה, ועפ"ז כתב בשו"ת שמנה הלכות ח"ז סימן רז נשאל כיוצא בזה לגבי אבל,

ואמנם ממש"כ במאירי במו"ק דף כב ע"ב שנהגו ליכנס לשבע ברכות היינו לשמוע הברכות בלא האכילה, ולא לסעודת שבע ברכות, וכן כתב בשו"ת זרע אמת ח"ג סימן קע, וכן נראה ממש"כ בתוס' במו"ק דף כב

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

ע"ב שלא נאסר הכניסה לשבע ברכות אינוא לא באכילה אבל כניסה בלא אכילה מותר, וכן כתב בחידושי הריטב"א שם בשם בעלי התוספות ורבינו יצחק ז"ל ורבינו תם בכללם שנכנס לאכול שאמר אבל כניסה בלחוד מותרת שאין שמחה בלא אכילה ושתייה, וכן כתב בסמ"ג עשה דרבנן ב' ובסמ"ק סימן צז שדוקא ליכנס ולאכול במקום השמחה אסור, וכן כתב בראשונים בשם חכמי הצרפתים שכל האיסור שנכנסים לסעודה בלא לאכול, וכן כתב באור זרוע סימן תמב בשם הרשב"א שאין שמחה בלא אכילה ושתייה, ורק ליכנס ולאכול אסור.

ואולם הרמב"ן בתורת אדם כתב שנהגו מקת חכמים להקל בכניסת בית השמחה ולהסב שם בשעת שמחה ובשעת סעודה, והם אומרים שלא אסרו אלא לאכול עמהם במשתה ובהיא כן בשם הר"י אבגלוני שיש נכנסין לבקר בלא לאכול ויש שמחמירין בזה, וכתב שם ומסתברא אסור ליכנס לבית השמחה אמרו, בין לאכילה בין ליכנס שם בשעה שהן עסוקין במזמוטי חתן וכלה, שאין אבלות במקום שמחה עכ"ד, וכן כתב בחידושי הריטב"א במו"ק שם לדינא, וכן כתב הרא"ש במו"ק שם סימן מב, ובשו"ע סימן שצא ס"ג הביא ב' הדעות שיש מתירין ויש אוסרין ולא הכריע בזה, אבל הרמ"א כתב שנוהגין באשכנז איסור כל י"ב חודש כהרא"ש שלא ליכנס לבית בשעה שעומדים במזמוטי חו"כ, ודוקא בבית שעושין החתונה שאוכלין ושותין ושמחים שם אבל בחופה שעושין בבית הכנסת מותר דאין שם שמחה כלל עכ"ד, ומ"מ ס"ל שבמקום השבע ברכות אין להיות שם, וכמו שכתב בחידושי הריטב"א במו"ק שם וז"ל: אלא שאין נכנסין כלל בעוד שעסוקים במזמוטי חתן וכלה ואפילו לשמוע ברכת חתנים ולכניסת החופה שהיא מצוה אין מצוה זו מוטלת עליו שאין אבילות עם השמחה כלל, וכן פוסק הרמב"ן ז"ל עכ"ל, וכן מוכח ממש"כ הרמב"ם בסוף פרק ה' דאבל, שכתב, ולא יכנס למקום שמחה כגון לבית המשתאות וכיו"ב עכ"ל, אלא דכ"ז לשיטתו לכאורה דוקא בשבעת ימי האבלות, אבל לרמב"ן הוא כל י"ב חודש, ועיין עוד בזה בשו"ת מהרשד"ם חיו"ד סימן רב.

ובשו"ת שאילת יעב"ץ ח"ב סימן קפ כתב לגבי שבת, וז"ל: ואם אסור להכנס לבית המשתה תוך ל' או תוך י"ב חודש אדב ואם בשבת, כתבתי בחבורי דכל סעודה של שמחה כמו דחתן וכלה בז' ימי משתה ודאי אין חילוק בין שבת לחול שהרי אין ז' ימים בלי שבת וכ"ש בשבת שיש בו

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

שמחה יתירה מבחול פשיטא דאסור ביצמי משתה דחתן וכלה (מ"מ נראה שאם הוא קרוב לחתן וכלה יש מקום להקל משום דמחזי כפרהסיא אם נמנע מלעשות ולא גרע מתוך ז' דאינו נוהג דבר של פרהסיא ואם קראוהו לעלות לתורה מחויב לעלות הכא נמי הרי האו קרוא אל המשתה מסתמא כ"ש בתוך ל') אל אמיהא בסעודה שאין בו שמחה כ"כ, כמו של שבוע הבן שעושין בליל שבת לזכר הנולד, או אפילו דברית מילה, יש להקל בשבת אצ"ל לסעוד אצל חבירו לעונג שבת בלבד, דשרי לאבל אחר שבעה, וכן לסעודה שעושין בשבת כשהיולדת עומדת והולכת לבית הכנסת, וכ"ז אף לדברי חומר המנהג שזכר בהגה דשו"ע יו"ד סימן שצא ס"ב שלא לאכול בשום סעודה כל י"ב חודש חוץ לביתו, היינו דווקא בחול בלבד, כך נ"ל, ופשוט דשאר אבל תוך ל' שוה בענין זה לאבל דאב ואם תוך י"ב חודש, בין להחמיר בין להקל עכ"ל. וכן כתב בספר בית חתנים פרק כג ס"א יעו"ש.

וראה עוד בחידושים וביאורים על הל' אבילות מהגרא"ז מרגליות שנדפס בסוף השו"ע אות כג, כתב, אבל תוך ל' או י"ב חודש דאב ואם שאסור להכנס לבית המשתה ושמחה אף בשבת אסור, ואם הם קרובים לחתן או לכלה יש מקום להקל בשבת לילך אם קראוהו דהוי כפרהסיא עכ"ד.

וכן כתב הגרמ"מ קראפ שליט"א בספר משמרת שמחות חלק ב' פרק ל הלכה ב', וז"ל: סעודת מצוה שיש בה שמחה, אסור לאבל ליכנס אפילו לסעודת מצוה שיש בה שמחה כחתונה ושבע ברכות, ואף הכניסה לשם אסורה בשעת הסעודה אע"פ שאינו מיסב עמהם ואוכל שם, ויש מהראשונים שמקילין בזה ומנהג אשכנז לאסור, ובסעודת שבע ברכות יכול להכנס לשם אחר ברכת המזון ולברך ולא ירקוד שם, וכתב שם בהערה לבאר הואיל וכבר אין עסוקין בסעודה ולא בריקוד ולא בשמחה אלא רק בברכות, וכן הוא בראבי"ה ח"ג הל' אבל סימן תתמא וז"ל: נראה לי שאין איסור ליכנס לבית השמה עד שלושים יום או לשנים עשר חודש או לסעודת שמחה של אירוסין ונישואין אלא במקום שיש שם ריקוד ושחוק אבל לברכה שאין דרך ריקוד בארצינו באותה שעה מותר עכ"ד, ומ"מ כתב שם, ומיהו צריך ליזהר שלא ישאר לאחר מכן לרקוד עמהם, ועוד דלא גרע ממשמשים ואינו סועד עמהם, אבל כחתונה אין ליכנס לשבע ברכות שאחר הסעודה דעדיין עסוקין בשמחה והוא מקום השמחה ויש שם מזמוטי חתן וכלה, ורק בשבע ברכות שקודם החופה שלא במקום

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

השמחה התיירו הפוסקים, ועי' בשבוע שמחות להגר"ש דבילצקי פ"א סוף ס"ז.

ומ"מ ראיתי שבספר פני ברוך עמ' רכא כתב בשם הרע"א שיכולים להשלים לעשרה, ושם בקונא הל חנה שבסוף הספר כתב בשם הגרשז"א שמותר לאבל להשתתף בשבע ברכות אם צריכים שישלים להם למנין שבע ברכות או שיהא פנים חדשות, וכן כתב לדינא בספר דברי סופרים עמ' תרט,

ואולם בספר פני ברוך עמ' תקג כתב להביא דעת הגריש"א זצ"ל להחמיר בזה אף אם צריכים את האבל בתור פנים חדשות יש להחמיר.

ומ"מ ראיתי שכתב בספר אהל יעקב אבילות עמ' כ' שהגר"א נבנצל שליט"א אמר לו שאין לכבד את האבל לומר את אחת מהשבע ברכות.

וכן כתב בחזו"ע אבילות חלק ב' עמ' שלח בהערה ז' כתב להביא מש"כ בחידושי רע"א סו"ס שצ"א שאם היה האבל צריך להשלים לעשרה בסעודת שבע ברכות מותר לו להכנס לשם ולאכול סעודת מצוה ונראה שהוא הדין אם היו צריכים אותו להשלים לפנים חדשות כדי לברך שבע ברכות, שהם שני אנשים חדשים שלא היו מקודם, (עי' יביע אורמ ח"ג חאה"ע סימן יא אות ג) רשאי ללכת לשם ולאכול בסעודת החתן עכ"ל.

ולענ"ד נראה דהרי הוא תלי בגדר הדין ובחיוב לעשות שבע ברכות, והארכתי בזה בספרי שירת יוסף עניני נישואין שאינו חיוב, וכיון שכן נראה דסו"ס ממילא אין היתרא משום הא.

ולענין אם אבל יכול ללכת לשבת חתן בתוך השלושים, וכן מה הדין לאחר השלושים אם הוא אבל על אביו ואמו, הנה לעיל הבאתי מש"כ בשו"ת יעב"ץ דקרובים לחתן ולכלה שאם לא יבואו הו"ל כאבילות בפהרסיא מותר להם ללכת, ובחזו"ע אבילות עמ' שלח בהערה כתב בזה, וז"ל: ונראה לאלה שנוהגים לעשות סעודה בשבת חתן מותר לקרוב משפחה שהוא אבל בתוך שלושים, או בתוך י"ב חודש על אביו ואמו להשתתף בשבת בשמחת החתן אם השתתפותו תגרום שמחת לחתן ולכלה, ובכלל זה מותר לאחים ואחיות שהם בתוך שלושים להשתתף בשמחה של שבת חתן, ואע"פ שהם פוצחים קולם שם בשירות ובתשבחות ובפיוטים, אין

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

איסור בשמיעת שירה הפה בשבת, בשמחה של מצוה, ועי' בחזו"ע ארבע תעניות עמ' קנא עכ"ד. וכן כתב בקובץ מבית לוי יו"ד עמ' שפו הערה י' כתב שדעת בעל השבט הלוי זצ"ל להקל לקרובים להשתתף בסעודה בשבת יעו"ש, וכתב עוד בספר זכרון יוסף צבי הביא שם מפסקי הגר"נ קרליץ זצוק"ל שכאשר עושים שבע ברכות בשבת, אוחד הגיסים הוא אבל, אין זה חשב אבילות בפרהסיא במה שהוא לא מגיע היות שיכולות להיות הרבה סיבות לכך, ואם רוצה יכול לאכול בבית, ולבוא אח"כ לשבת שם בלי לאכול כלל, יעו"ש, וכן כתב בשו"ת ויען דוד ח"ו סימן קצו כתב להקל לאבל להשתתף בסעודת שבע ברכות בשבת קודש, וכתב שדבר פשוט הוא שבניכר האבילות ע"י אי הליכתו מותר ללכת עכ"ד,

ומ"מ לענין השאלה לגבי מי שיאמר דרשה כן כתב בשו"ת עמק התשובה ח"א סימן קסג, וכן הו"ד לדינא בשו"ת רבבות אפרים ח"ה סימן תקנז אות ב', וכן כתב בספר אהל יעקב אבילות עמ' יט אבל תוך י"ב חודש שמזומן לדרוש בסעודה מותר לו ללכת משום שלא גרע משמש שמותר ללכת לסעודה.

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

תשלום תחבורה ציבורית ברפומות משרד התחבורה

בס"ד

אור לכ' אב תשפ"ב

לכבוד ידידי ורעי הגאון רבי נסים יחיאל בן שמעון שליט"א במח"ס שו"ת מעשה נסים וש"ס

כתב כת"ר שליט"א בגליון שמועות מס' 388 וז"ל: כידוע מעכשיו, המחיר הוא לא 'עירוני' או 'מקומי', אלא המחיר הוא אישי לכל אחד בנפרד, בהתאם למרחק הק"מ שאדם נוסע באותו היום בסה"כ הנסיעות שלו. ומשכך נוצר בלבול להרבה נהגים שעדיין לא קלטו את המהלך החדש. אספר מעשה שבדידי הוה עובדה ע"מ להמחיש את הדברים יותר – נסעתי באוטובוס מביתר עילית לבני ברק, תיקפתי את הכרטיס התיישבתי ושמתי לב שמחיר הנסיעה היה רק 5.5 במקום 17, פניתי לנהג לברר, ואכן התברר שהנהג טעה. מהיכן הטעות נבעה? בגלל הרפורמה החדשה קיים על המסך הרב-קו כמה אפשרויות, והנהג לא שם לב ותיקף נסיעה של פחות מ-15 ק"מ. אח"כ התברר שעוד כמה וכמה נוסעים שילמו סכום של נסיעה עירונית. ועל כן צריך כל אחד להיות עירני בתקופה זאת עד שאט אט נתרגל למהלך החדש, ולא תצא תקלה תחת ידינו. עכ"ד.

ואמנם מעשה זה אירע גם לי, שעתה שרפומות של משרד התחבורה ע"י ממשלת הרשע, שיש שני אפשרויות לשלם באוטובוס אופציה של נתיב כחול ואפציה של נתיב צהוב, ונסעתי באוטובוס ולא ידעתי שצריך להעביר מצב ממצב צהוב לכחול ותקפתי פעמיים, ושליתי כאילו על נסיעה עירונית ולא על נסיעה בין עירונית, והנהג התעצבן עלי, ואמרתי לו לא ידעתי שאני צריך להעביר מצב ועוד באוטובוס בין עירוני, אתם הייתם צריכים להודיע ע"ז, לשים הוראות שימוש, ואמרתי לו מה אני יעשה, ואמר לי לא נורא, אל תעביר את הרב קו עוד פעם, ושוב שאלתי בזה למו"ר הגר"ע פריד שליט"א והסכים עמי לדינא שאין אני צריך לתקף שוב, כיון שיש סמכות דעת לנהג, וכמו שמשרד התחבורה אומרים.

בברכת התורה

קובץ באר התורה (קפט) פרשת כי תצא

ידידך הדו"ש

הצעיר באלפי ישראל

יוסף אביטבול

במח"ס שערי יוסף ושא"ס

תגובה:

מחילה מכב' הגר"ע פריד אבל הדברים לא נכונים, לנהג אין שום סמכות לוותר על נסיעה, ומה היגיון שם בדבר.

וכ"כ הגר"א פרץ בספרו חוקת משפט (עמ' קל). וכפי שכבר ידוע הרב פרץ מומחה גדול בעניינים אלו אחר שבירר היטב את מציאות הדברים.

אולם אה"נ יש דברים מסויימים שיש לנהג סמכות, אבל הכא עסקינן שאומר לו לא לשלם על נסיעה שמחויב בה, ובכה"ג פשיטא שאין לנהג סמכות.

יום טוב

תשובה:

שוב שאלתי בזה למו"ר הגר"ע פריד שליט"א מגדולי מורי ההוראה בארץ הקודש, ואמר שידוע לו בזה שיש בזה סמכות לנהג.